

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Realizowane w ramach projektu

**„Edukacja transgraniczna w dziedzinie
prac na urządzeniach elektrycznych”,**

reg. č. CZ.11.3.119/0.0/0.0/16_013/0002972,

współfinansowanego przez:

**Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach
Programu INTERREG V-A Republika Czeska – Polska z
Funduszu Mikroprojektów 2014-2020 w Euroregionie
Silesia.**

Wykonawcy:

Vysoká škola báňská - Technická univerzita Ostrava.

Politechnika Śląska Gliwice.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Piorunochrony i uziemienia

Wydział Elektrotechniki i Informatyki VŠB – TUO

Słownik pojęć

- **Piorun** – wyładowanie atmosferyczne (piorunowe), podczas którego dochodzi do wyrównania ładunku o danej polaryzacji z ładunkiem o przeciwnej polaryzacji (między chmurami lub między chmurą a ziemią).
- **Ochrona przed piorunem** – zestaw środków służących ochronie obiektów i osób lub ochronie zwierząt przed działaniem elektryczności atmosferycznej.
- **Instalacja odgromowa** – urządzenia służące do ochrony obiektu i jego zawartości (w tym ludzi lub zwierząt) przed skutkami wyładowań piorunowych.
- **Urządzenie piorunochronne** – elementy instalacji odgromowej, których zadaniem jest przyjęcie wyładowania piorunowego.

Słownik pojęć

- **Zwód pionowy** – pionowa część przewodząca urządzenia piorunochronnego wystająca ponad obrys chronionego obiektu (odpowiednio metalowy pręt – maszt odgromowy itp.).
- **Pomocniczy zwód pionowy** – zwód z drutu, którego pionowa część wystaje ok. 30 cm ponad obrys chronionego obiektu.
- **Zwód poziomy** – przewody umieszczone na chronionym obiekcie i przeznaczone do przyjęcia wyładowania piorunowego.

Słownik pojęć

- **Przewody odprowadzające** – przewodzące połączenie urządzenia piorunochronnego z uziomem.
- **Główne przewody odprowadzające** – samodzielne przewody łączące urządzenie piorunochronne z uziomem.
- **Przypadkowy przewód odprowadzający** – fragmentem budynku zwykle służącemu do innego celu (np. metalowe drabiny), którego elementy są wzajemnie właściwie połączone i dobrze uziemione tak, żeby mogły zapewnić przepływ prądu piorunowego do ziemi.
- **Przewody łączące** – przewody łączące urządzenia piorunochronne lub elementy metalowe ze sobą na lub w budynku lub z przewodami odprowadzającymi.

Słownik pojęć

- **Uziemienie** – urządzenie zapewniające przepływ prądu piorunowego do ziemi, składające się z przewodów uziemiających podłączonych do uziomu.
- **Układy uziemiające** – zbiór wzajemnie i trwale połączonych uziemień na obiekcie.
- **Przewody uziemiające** – przewody łączące od zacisku kontrolnego do uziomu lub połączenie uziomów w ziemi, jak np. uziom otokowy.
- **Uziom** – metalowe ciało (proste lub składające się z kilka wzajemnie połączonych elektrod) ułożone w ziemi tak, aby wytworzyło przewodzące połączenie z ziemią.

Słownik pojęć

- **LEMP (lightning electromagnetic impulse) – impuls elektromagnetyczny powstający podczas wyładowania atmosferycznego (pioruna)** - efekty elektromagnetyczne prądu piorunowego obejmują impulsy występujące wzdłuż linii, a także efekty emitowanych pulsacyjnych pól elektromagnetycznych.
- **LPZ (lightning protection zone) – strefa ochrony odgromowej** – strefa, w której zdefiniowane jest środowisko elektromagnetyczne, granice stref LPZ niekoniecznie muszą być granicami materialnymi (np. ściana, podłoga lub sufit).

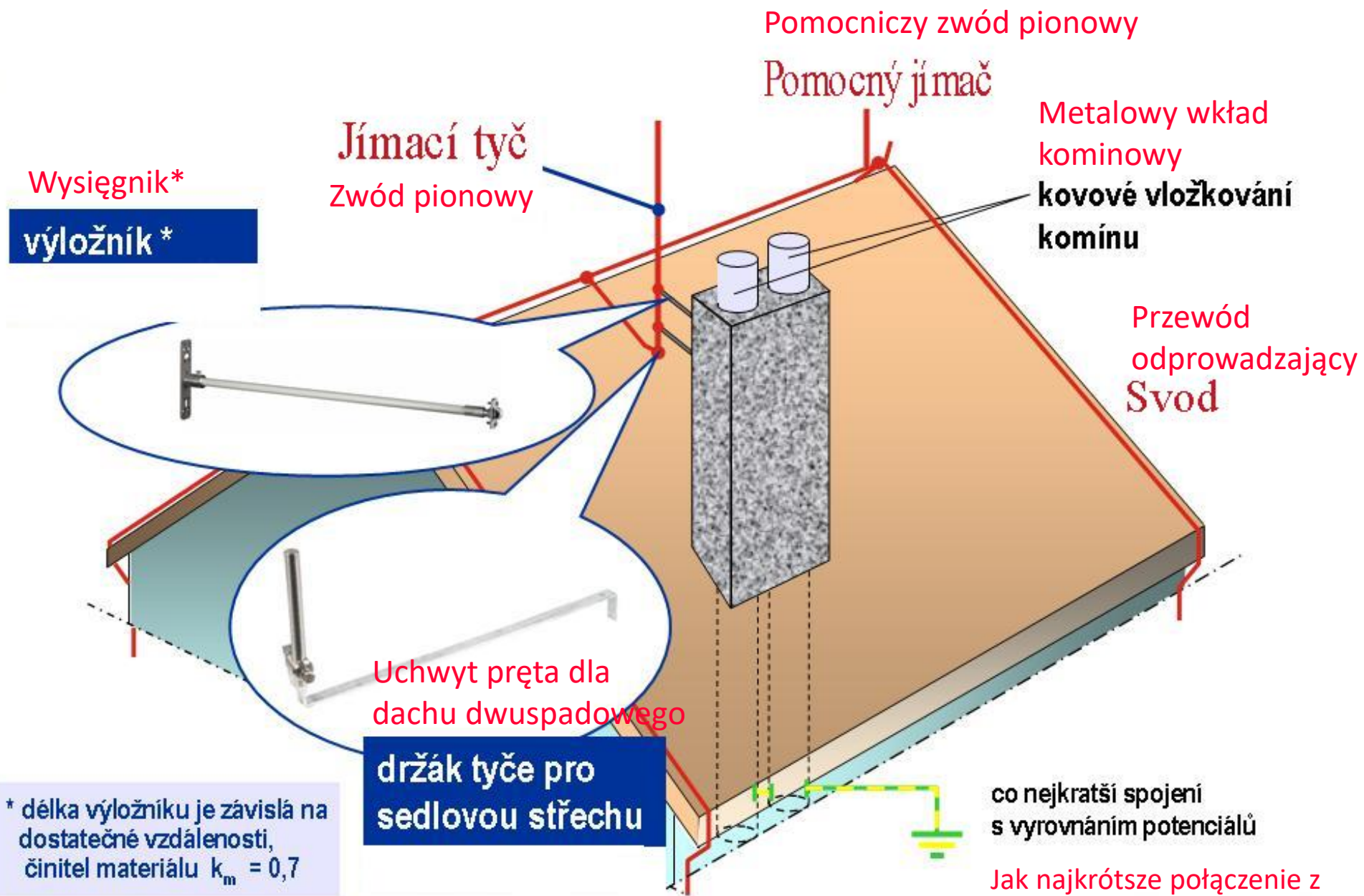
Słownik pojęć

- **LPL (lightning protection level) – poziom ochrony odgromowej** – liczba związana z zestawem wartości parametrów prądu piorunowego, odpowiadająca prawdopodobieństwu, że odpowiednie maksymalne i minimalne wartości projektowe nie zostaną przekroczone dla wyładowań atmosferycznych występujących w przyrodzie. Poziom ochrony odgromowej jest stosowany do projektowania środków ochronnych zgodnie z odpowiednim zestawem parametrów prądu piorunowego.
- **LPS (lightning protection system) – zewnętrzna instalacja odgromowa** – kompletny system stosowany w celu zmniejszenia szkód materialnych spowodowanych uderzeniami pioruna w budynek. Składa się zarówno z zewnętrznych, jak i wewnętrznych instalacji odgromowych.

Słownik pojęć

- **LPMS (LEMP protection measures system) – system środków ochronnych przed LEMP** – kompletny system środków ochronnych dla wewnętrznego systemu ochrony przed LEMP.
- **SPD (surge protective device) – urządzenie przeciwprzebieciowe** – urządzenia zaprojektowane w celu ograniczenia przejściowych przepięć i przewodzenia prądów impulsowych; zawiera co najmniej jeden element nieliniowy.

* délka výložníku je závislá na dostatečné vzdálenosti, činitel materiálu $k_m = 0,7$

* długość wysięgnika zależy od wymaganej odległości, współczynnik materiału $k_m = 0,7$

Jak najkrótsze połączenie z wyrównaniem potencjałów

Szkody i straty

Przyczyny uszkodzeń:

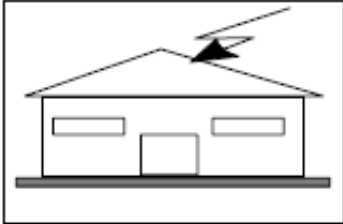
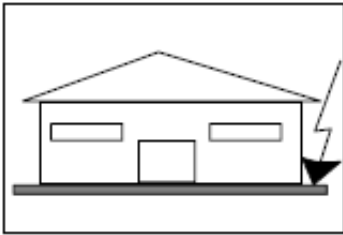
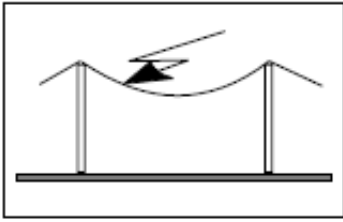
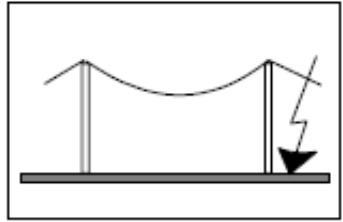
- uderzenia w konstrukcję budynku;
- uderzenia w pobliżu budynku;
- uderzenia do sieci uzbrojenia terenu;
- uderzenia w pobliżu sieci uzbrojenia terenu.

Rodzaje uszkodzeń:

- uszkodzenie istot żywych;
- szkody materialne;
- nieprawidłowe działanie systemów elektrycznych i elektronicznych.

Rodzaje strat:

- utrata życia ludzkiego;
- straty w usługach publicznych;
- straty w obszarze dziedzictwa kulturowego;
- straty o wartości ekonomicznej (budownictwo i jego zawartość, sieci uzbrojenia terenu i utrata działalności).

Místo úderu		Příčina poškození	Typ poškození	Typ ztráty
Stavba		S1	D1 D2 D3	L1, L4 ^{**} L1, L2, L3, L4 L1 [*] , L2, L4
V blízkosti stavby		S2	D3	L1 [*] , L2, L4
Inženýrská síť připojená ke stavbě		S3	D1 D2 D3	L1, L4 ^{**} L1, L2, L3, L4 L1 [*] , L2, L4
V blízkosti inženýrské sítě		S4	D3	L1 [*] , L2, L4

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

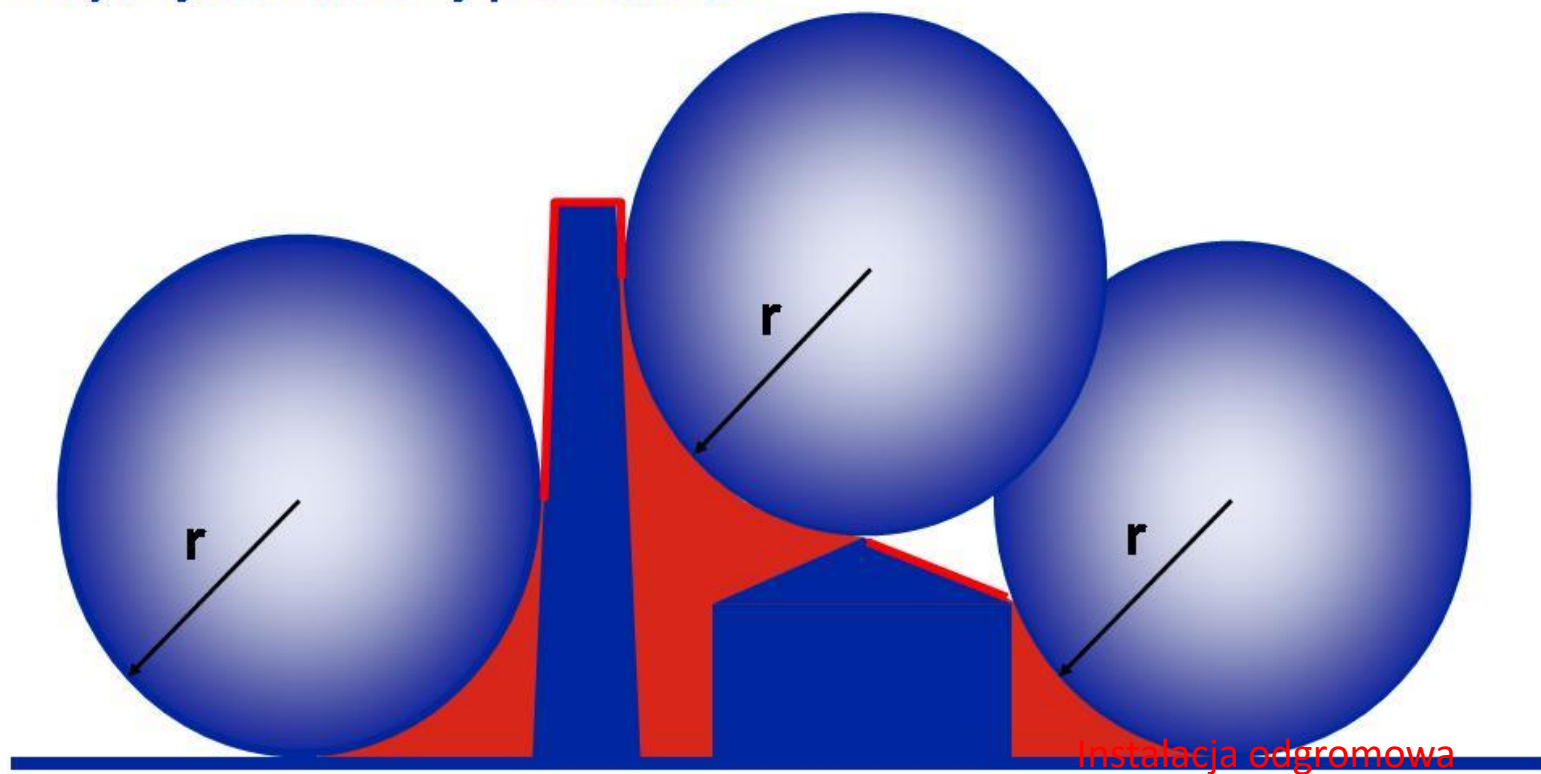

Zaciski probiercze

ČSN EN 62305 – 3 Uszkodzenia fizyczne obiektów i zagrożenie życia
Zewnętrzny system ochrony przed piorunem

ČSN EN 62305 – 3 Hmotné škody na stavbách a ohrožení života
Vnější systém ochrany před bleskem

— jímací soustava

ČSN 34 1390

Zagrozenie:

bocznymi uderzeniami w obiekt;
uderzenia w sąsiednie objekty

Różnice między ČSN EN 62305–3 i ČSN 34 1390

Porównanie metody „toczonej kuli” i kątów ochronnych

Rozdíly mezi ČSN EN 62305-3 a ČSN 34 1390

porovnání metody „valící se koule“ a ochranného úhlu

ČSN EN 62305-3

ochrana před výboji
o malé vrcholové hodnotě

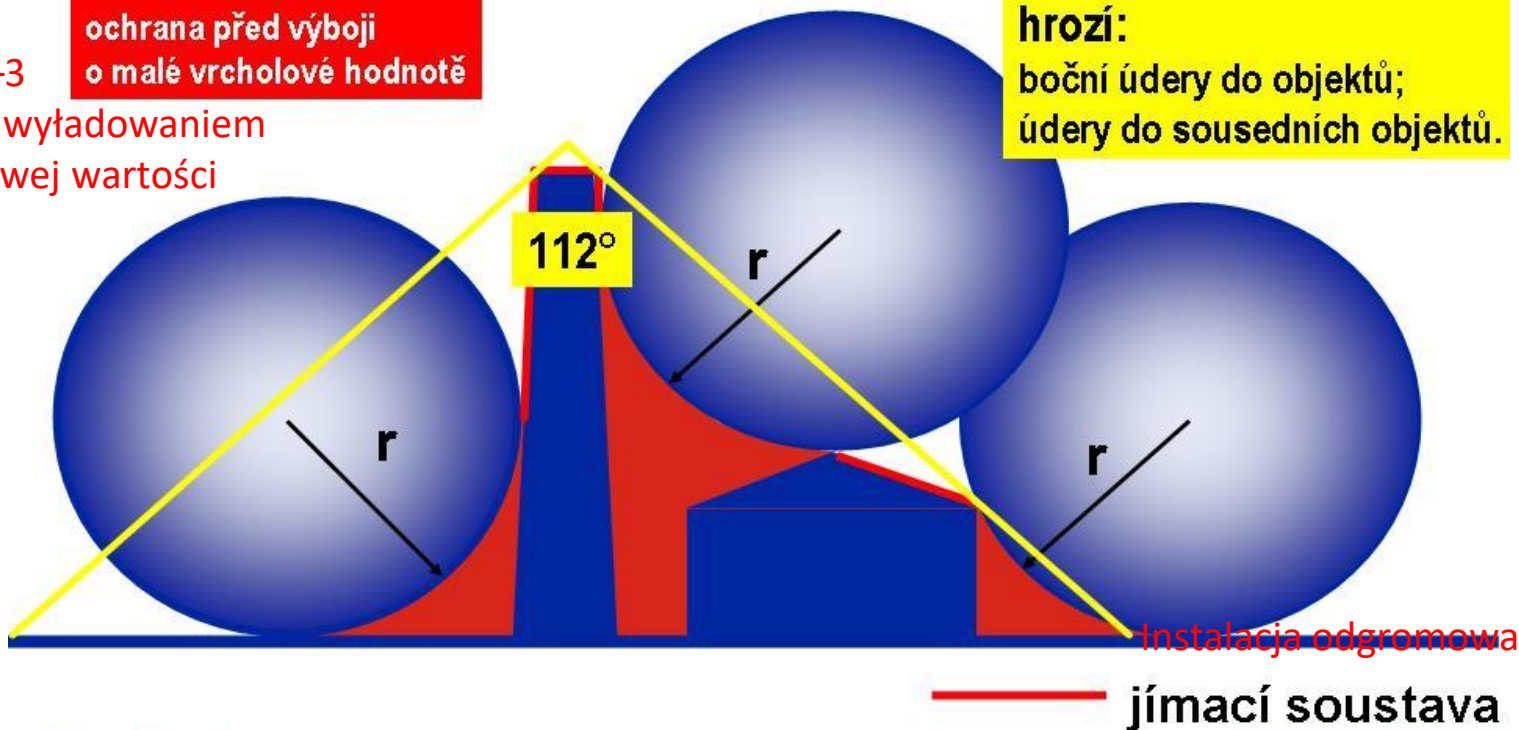
ČSN EN 62305–3

Ochrona przed wyładowaniem
o małej szczytowej wartości

ČSN 34 1390

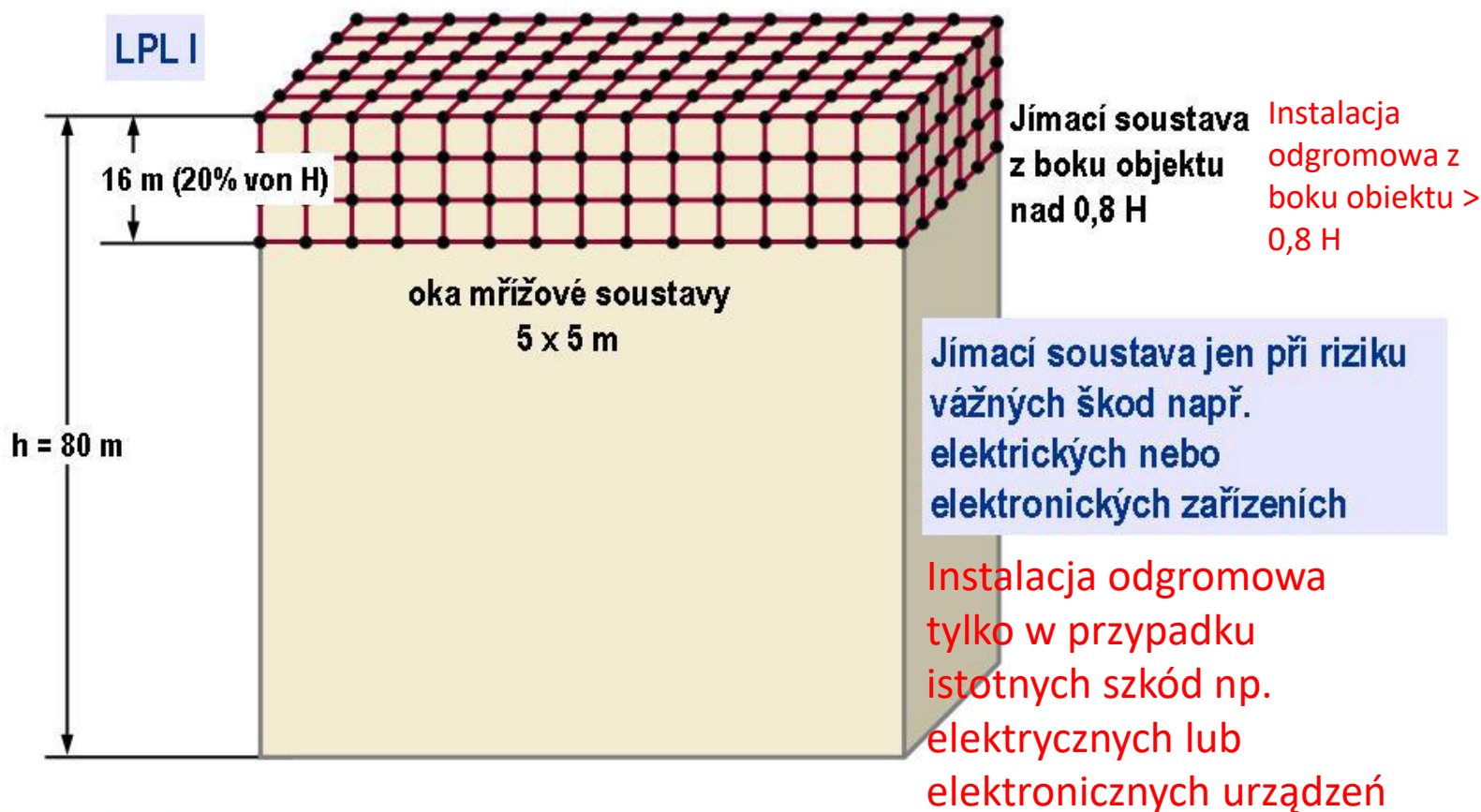
hrozí:

boční údery do objektů;
údery do sousedních objektů.

Instalacja odgromowa chroni budynki > 60 m przed bocznymi uderzeniami pioruna (LPL I)

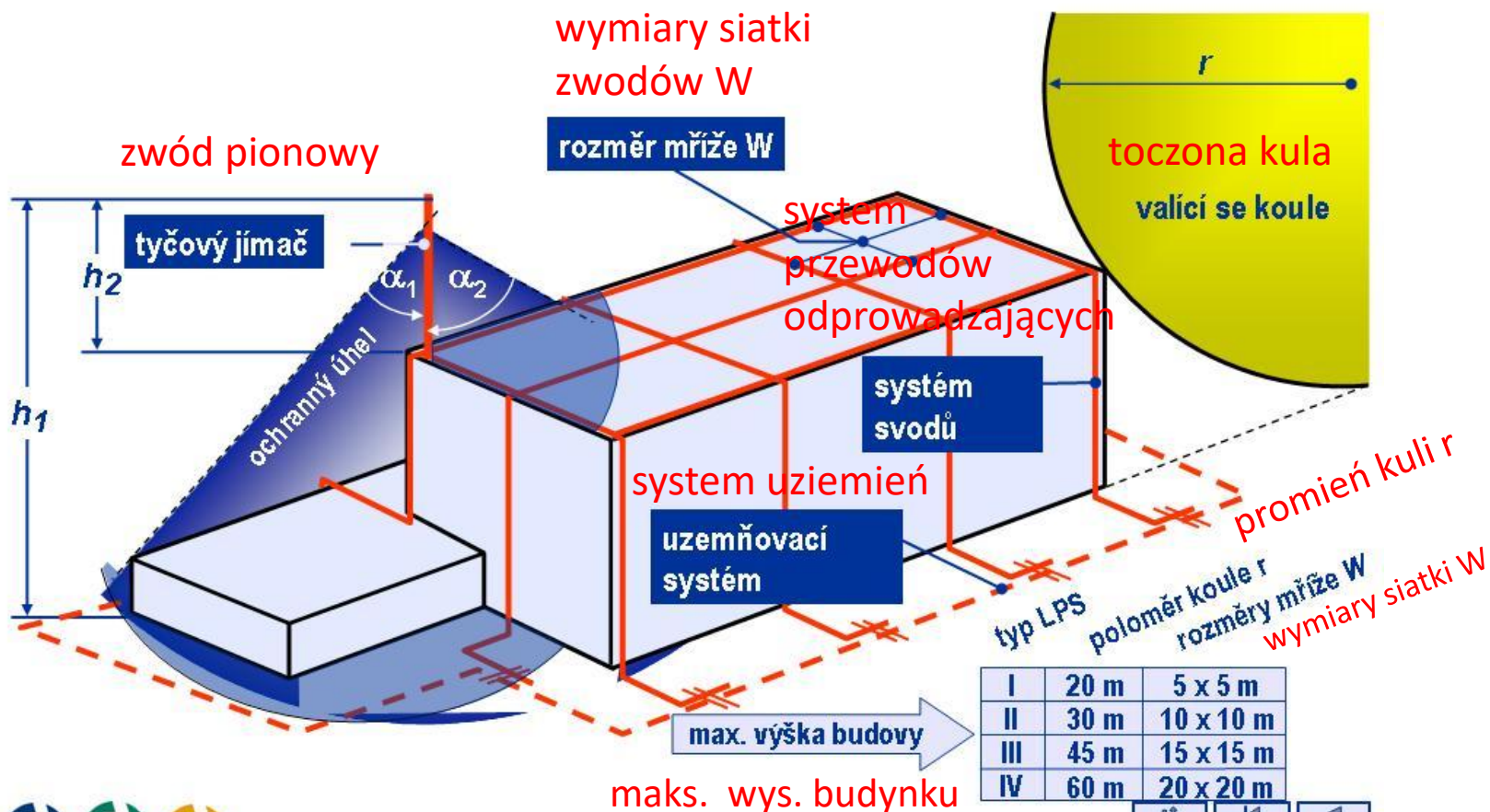
Jímací soustava chrání budovy vyšší 60 m před bočními údery blesku (LPL I)

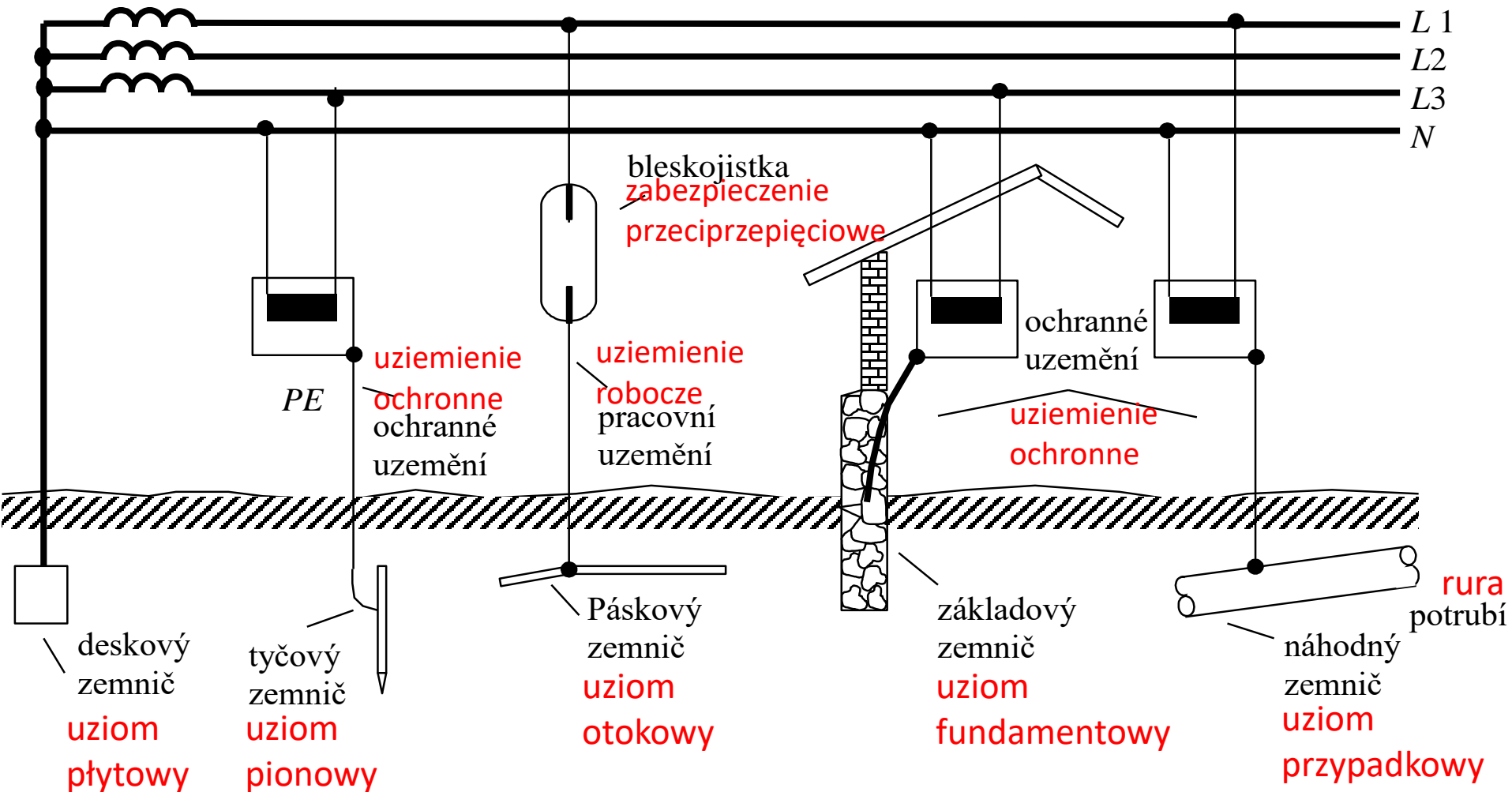
ČSN EN 62305 – 3 Uszkodzenia fizyczne obiektów i zagrożenie życia Zewnętrzny system ochrony przed piorunem

ČSN EN 62305 – 3 Hmotné škody na stavbách a ohrožení života

Vnější systém ochrany před bleskem

Rodzaje uziomów

Ochrona przeciwprzebieciowa Jak powstaja przebiecia ?

Większość niebezpiecznych przebiec w instalacji elektrycznej, które mogą uszkodzić lub zakłócić pracę urządzeń występuje w wyniku:

- bliskich lub bezpośrednich wyładowań atmosferycznych w budynek,
- procesów łączeniowych odbiorników o dużej mocy,
- przebiec spowodowanych elektrycznością statyczną.

Przebiecia mogą osiągać wartość wielokrotnie przekraczającą wytrzymałość udarową urządzeń.

Aby zapobiec ich uszkodzeniu, stosuje się wewnątrz budynku trójstopniowy system ochrony przeciwprzebieciowej: B, C, D (DIN VDE 0675) / klasy I, II, III (IEC 61643-1).

Ochrona przeciwprzebieciowa

Badania wykazały, że uszkodzeniu mogą ulec urządzenia, które znajdują się w obszarze do 1000 m od miejsca uderzenia pioruna.

Ochrona przeciwprzebieciowa

Źródłem zagrożenia dla instalacji elektrycznej oprócz bezpośrednich wyładowań atmosferycznych w instalację odgromową budynku i napowietrzną linię zasilającą może być także m. in. uderzenie pioruna w metalowe elementy ogrodzeń np. coraz częściej spotykane bramy kute.

Przepływ prądu piorunowego przez elementy bramy może powodować przenikanie przepięć do instalacji elektrycznych poprzez domofony i napędy bram.

Ochrona przeciwprzebieciowa

Większość elektrycznego sprzętu używanego w naszych domach zaprojektowana jest na wytrzymałość udarową izolacji o wartości $< 1,5$ kV.

$< 2,5$ kV

$< 1,5$ kV

Wartości przebieć wytrzymywane przez urządzenia elektryczne i elektroniczne.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

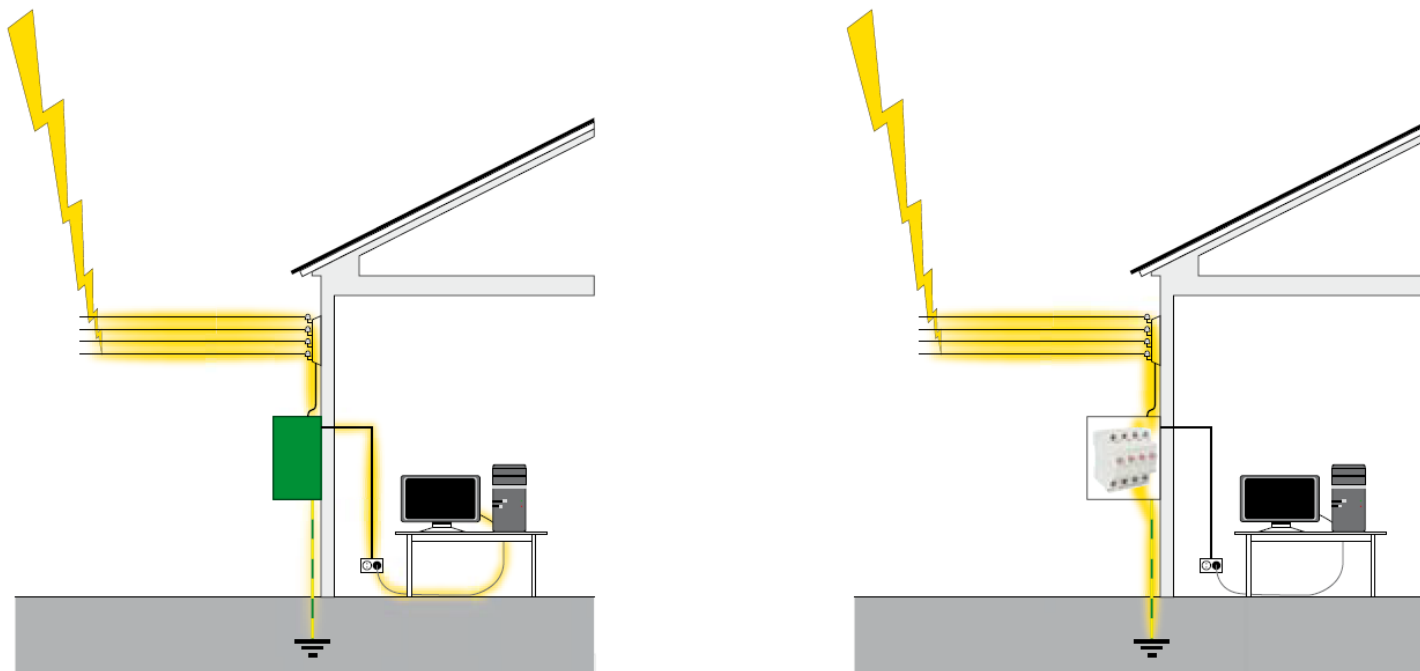

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Ochrona przeciwprzebieciowa Co to jest ogranicznik przepięć ?

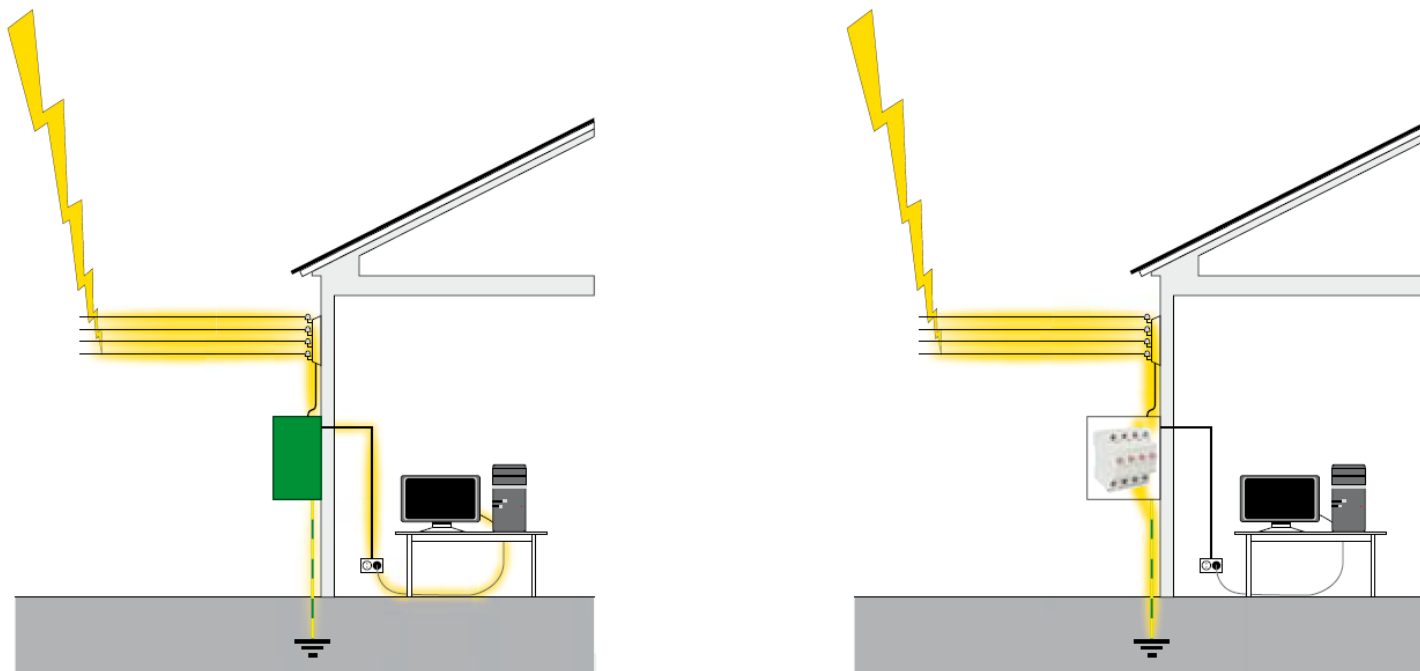
Ograniczniki przepięć są to aparaty stosowane w instalacjach elektrycznych do **ochrony przed przepięciami**, zbudowane na bazie iskierników lub warystorów.

Ochrona przeciwprzebieciowa

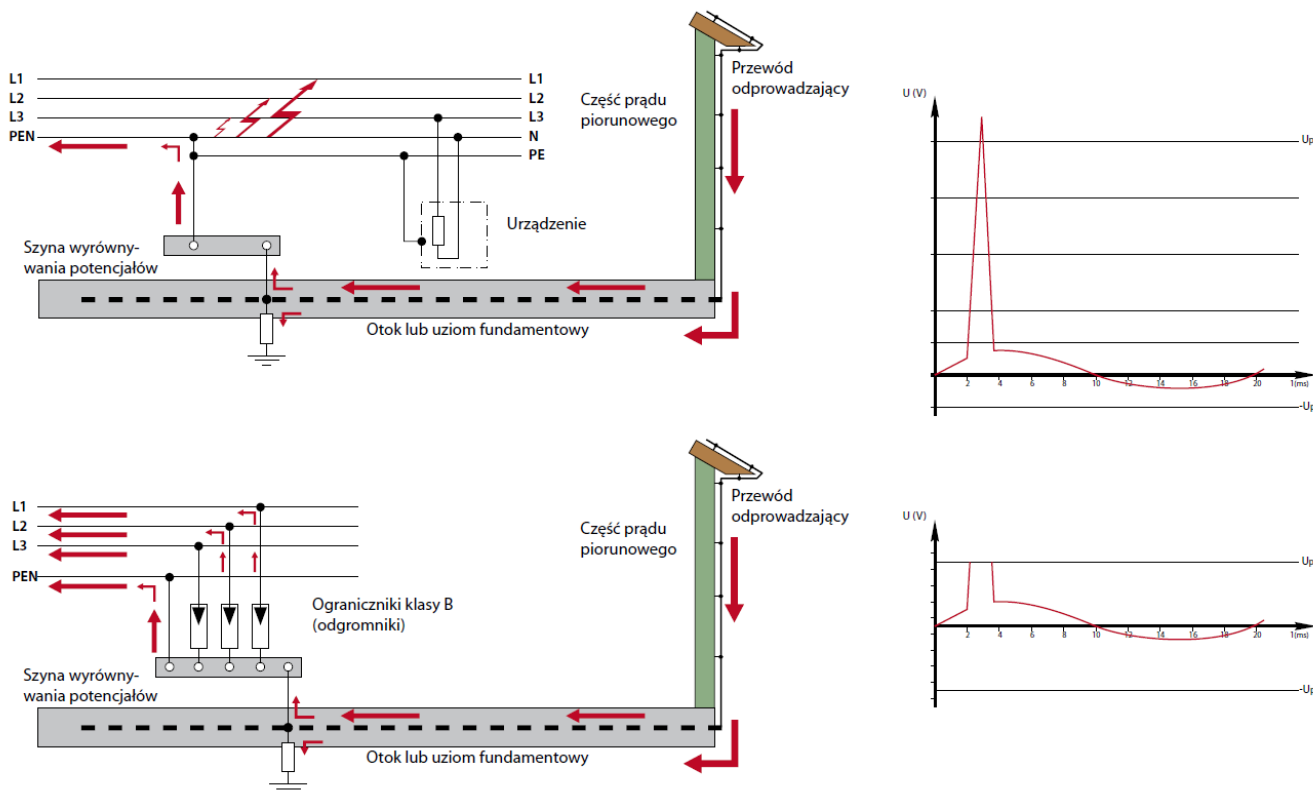
W chwili uderzenia pioruna w linię napowietrzną zasilającą budynek, część prądu piorunowego przedostaje się do instalacji elektrycznej. Stwarza to zagrożenie uszkodzenia zarówno samej instalacji jak i odbiorników do niej podłączonych.

Ochrona przeciwprzebieciowa

Zainstalowanie ograniczników przepięć tworzy alternatywną drogę przepływu dla prądu piorunowego. Udar jest odprowadzany poprzez przewód PE do ziemi.

Ochrona przeciwprzebieciowa

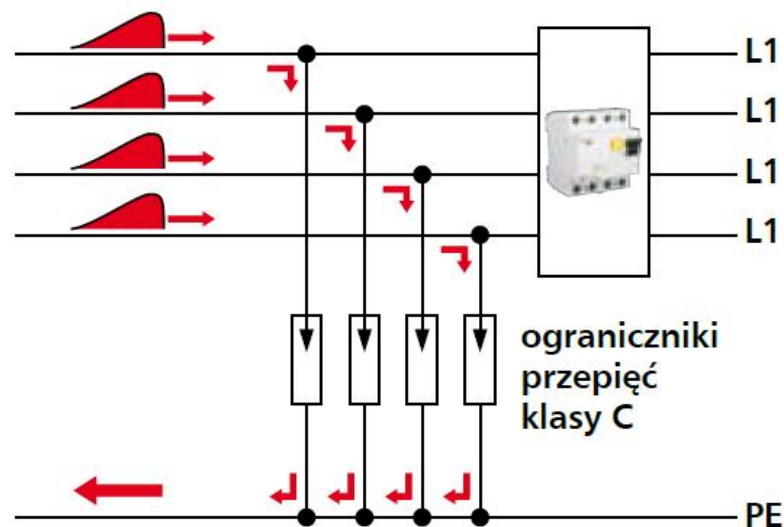
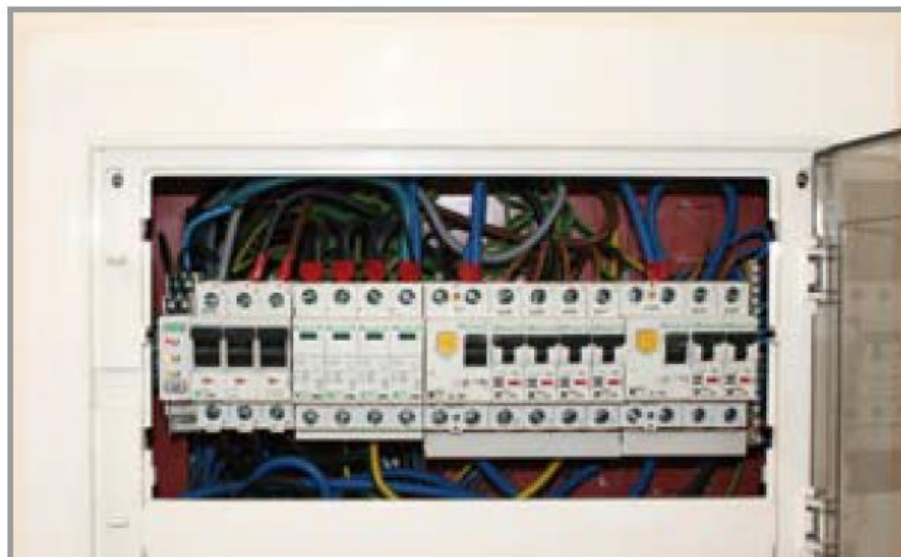
Bezpośrednie uderzenie pioruna w instalację odgromową prowadzi do uzyskania wysokiego potencjału przez instalacje elektryczne i przewodzące wewnątrz budynku. Ograniczniki przepięć są częścią systemu wyrównywania potencjałów w obiekcie. Ograniczają powstające różnice potencjałów w trakcie przepływu prądu piorunowego w instalacji elektrycznej.

Ochrona przeciwprzebieciowa Rodzaje ograniczników przepięć ?

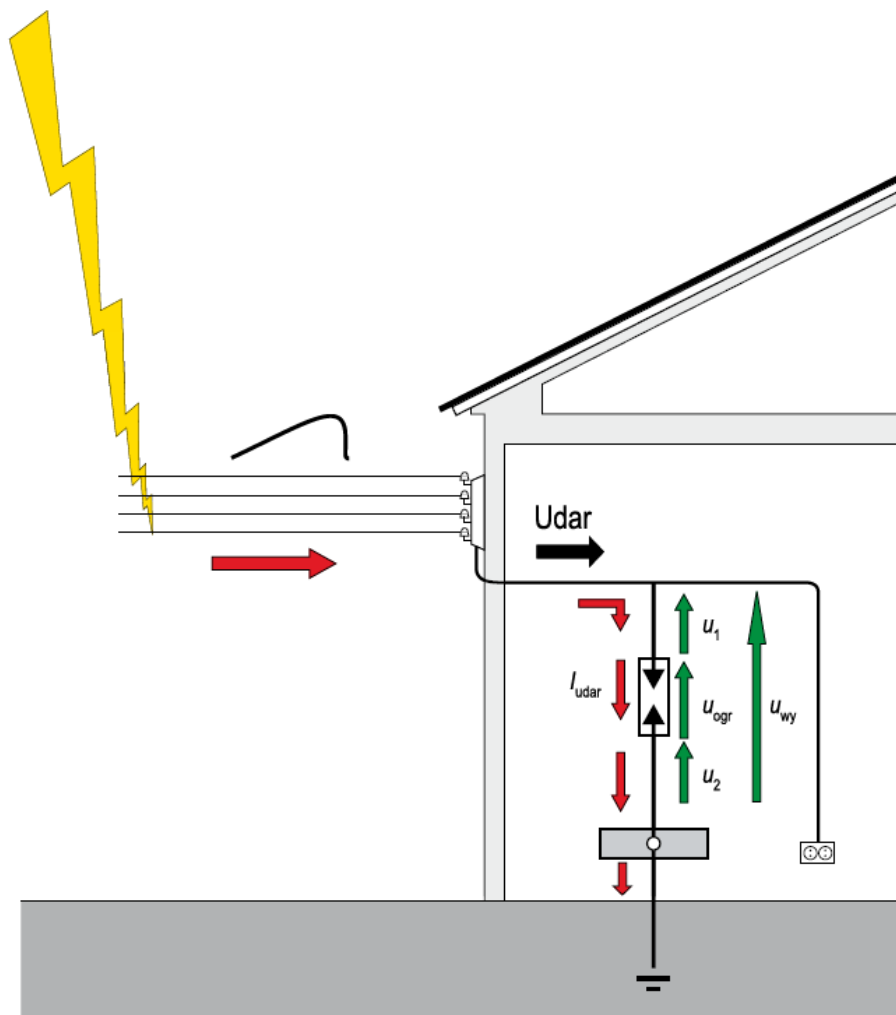
Klasa ogranicznika przepięć	Miejsce instalacji
B	złącze, skrzynka obok złącza, rozdzielnica główna
B+C	złącze, skrzynka obok złącza, rozdzielnica główna
C	rozdzielnice piętrowe, rozdzielnice oddziałowe, tablice rozdzielcze
D	puszki podtynkowe, gniazdka elektryczne, szafki zasilające

Poprawne miejsce instalowania ograniczników przepięć w instalacji elektrycznej

W stosunku do pozostałej aparatury zabezpieczającej, ograniczniki klasy B, B+C oraz C powinny być instalowane przed wyłącznikami różnicowoprądowymi od strony zasilania, a za głównymi zabezpieczeniami nadmiarowo-prądowymi.

Na co należy zwrócić uwagę przy montażu ograniczników przepięć

Bardzo częstym błędem popełnianym przy montażu ograniczników przepięć jest nieprzestrzeganie zachowania jak najmniejszej długości przewodów łączeniowych ograniczników. Przewody te powinny być jak najkrótsze z uwagi na ich indukcyjność (ok. 0,6 mH/km), na której w trakcie odprowadzania impulsów do ziemi odkładają się dodatkowe napięcia.

Stosując możliwie najkrótsze przewody połączeniowe unika się powstawania wysokich napięć dodatkowych (U_1 i U_2 na rysunku), a właściwości odgromnika są optymalnie wykorzystane.

PŘEKRAČUJEME HRANICE
PRZEKRACZAMY GRANICE
2014—2020

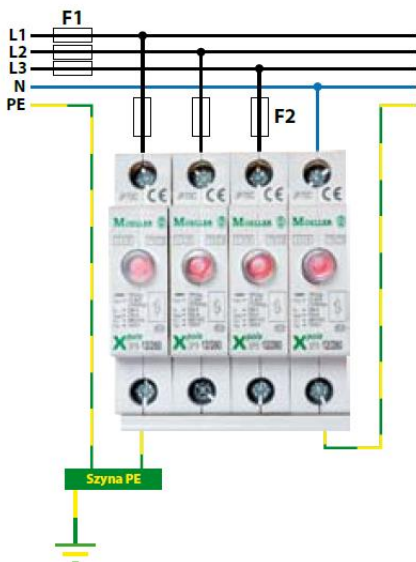
EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ
EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO

Na co należy zwrócić uwagę przy montażu ograniczników przepięć

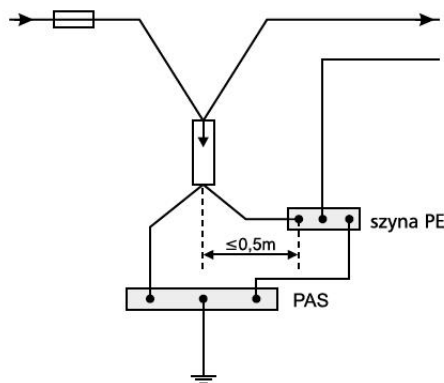
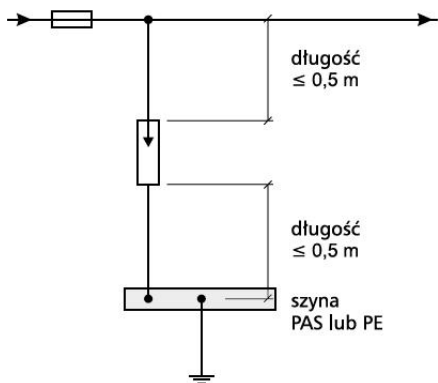
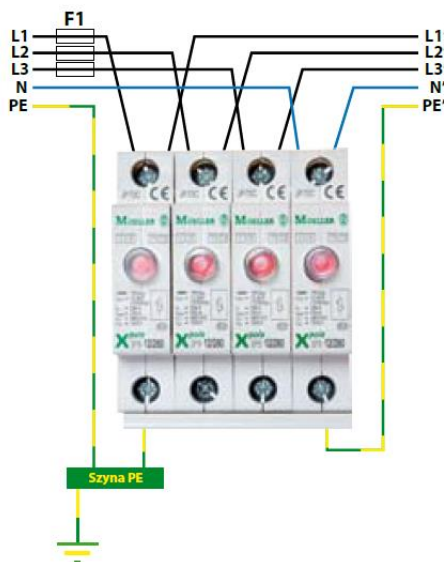
Ze względu na ogromne siły dynamiczne jakie powstają podczas wyładowań, należy pamiętać o solidnym montażu przewodów łączących ograniczniki przepięć klasy B.

Ochrona przeciwprzebieciowa

Połączenie standardowe

Połączenie typu V

Zaleca się, aby przewody połączeniowe nie przekraczały długości 0,5 m. Jeśli jest to niemożliwe, można wykonać połączenie typu V. Przy takim połączeniu poziom przepięcia w instalacji jest równy spadkowi napięcia na ograniczniku.